

En utvärdering av mentorsverksamheten för personer med rörelsehinder (2010-2012)

Verksamhet:	Barn- och ungdomshabiliteringen (Bou) Vuxenhabiliteringen (Vux) Syn-, hörsel och dövverksamheten (SHD) Forsknings- och utvecklingsenheten (FoU-enheten) Habilitering & Hjälpmedel, Region Skåne Unga Funkisar, Skåne
Enhetschef:	Kerstin Liljedahl, FoU-enheten
Projektets medarbetare:	Sjukgymnast Helena Rydberg (projektledare) Bou, Helsingborg helena.rydberg@skane.se Björn Jönsson, Unga Funkisar bjorn_kullagarden@hotmail.com Kurator Eva Jönsson Vuxenhabiliteringen, Kristianstad (tidigare anställd) Kurator Thomas Larsson Larsson Bou, Lund thomas.h.larsson@skane.se Kurator Lars-Olof Lundkvist SHD, Synenheten, Barn och ungdom lars-olof.lundkvist@skane.se Psykolog Lis Nylin Haglund Vuxenhabiliteringen, Malmö lis.nylinhaglund@skane.se Leg psykolog Eva Warnerbring Bou, Trelleborg eva.warnerbring@skane.se Utvecklingsamordnare Anette Wennström, Bou anette.wennstromnilsson@skane.se
Handledare vid FoU-enheten:	Forsknings- och utvecklingsledare Fil dr Stine Thorsted FoU-enheten, Region Skåne
Utgivning:	Maj 2013
ISBN:	978-91-7261-263-1
Layout:	Ulla Götesson

FoU-enheten strävar efter att publicera rapporter av hög kvalitet i ett kortfattat format. Syftet är att öka tillgängligheten och användningen av den kunskap som utvecklats inom vår förvaltning. Det finns alltid möjlighet att kontakta oss på FoU-enheten för att få ytterligare information.

Läs mer på vår hemsida www.skane.se/habilitering/fou

Sammanfattning

Habilitering & Hjälpmedel har sedan 2009 en mentorsverksamhet som bygger på att mentorn, som är en ung vuxen med en funktionsnedsättning, ska få möjlighet att utvecklas genom mentorsrollen, dela med sig av sin erfarenhet och vara en förebild och inspirationskälla för barn och tonåringar med en funktionsnedsättning liknande mentors egen. Motsvarande ska en yngre person få träffa en vuxen med liknande funktionsnedsättning som sin egen för att ta del av en unik kunskap och få inspiration i livet.

Syftet med föreliggande arbete är att utvärdera hur den första omgångens mentorer och adepter upplever att vara mentor respektive adept och hur de anser att relationen mentoradept har fungerat.

Metoden är semistrukturerade telefonintervjuer. Tre mentorer och tre adepter har intervjuats. Mentorerna är mellan 20 och 35 år gamla. Adepterna är mellan 13 och 20 år gamla. Alla deltagarna har rörelsehinder.

Resultatet visar att för en del av mentorerna har det varit svårt att upprätthålla kontinuiteten i relationen mellan mentor och adept under det år mentorskapet var beräknat att pågå. Hindren för att upprätthålla kontakten beskrivs som ointresse från adepts eller mentors sida, bristande ekonomiska möjligheter att betala resor, tidsbrist samt långa avstånd. De flesta adepter har utöver träffarna med sin mentor även haft kontakt via sociala medier, telefon och mejl.

Det finns både positiva och negativa upplevelser av att vara mentor eller adept. Adepterna betonar två positiva aspekter. Det är dels sociala aktiviteter och trevligt sällskap, dels att kunna lära av mentors erfarenheter och få stöd som kan ge en ökad självkänsla. Även mentorerna beskriver de sociala aspekterna som betydelsefulla och de tycker det är utvecklande att vara ett stöd för en yngre person. De negativa erfarenheterna för några mentorer och adepter hänger till stor del ihop med den bristande kontinuiteten i mentorskapet.

De flesta i undersökningen tycker att de har passat bra ihop med sin mentor eller adept och de anser att i matchningen bör personliga intressen gå före karakteristika som kön, ålder eller funktionsnedsättning. Det geografiska avståndet mellan mentor och adept kan ha betydelse för kontinuiteten i mentorsrelationen men behöver inte vara avgörande för hur deltagarna upplever kvaliteten på sin relation.

Några av de förbättringsområden som kan identifieras är att förvaltningens medarbetare i kontakten med mentorerna tydligare bör betona det ansvar som mentorn åtar sig samt att motivera mentorn till engagemang genom att t.ex. öka aktiviteter som kan ge en känsla av samhörighet inom mentorskapet.

Innehållsförteckning

Förord	5
Bakgrund	7
Syfte	9
Metod	9
Beskrivning av insatser.....	9
Materialinsamling	9
Deltagare.....	10
Etiska överväganden.....	10
Analys.....	10
Resultat	10
Kontinuitet och kontakt	10
Mentorernas upplevelse	11
Adepternas upplevelse.....	12
Diskussion	12
Metoddiskussion.....	12
Resultatdiskussion	13
Slutsatser.....	13
Förbättringsområden.....	14
Implementering	14
Referenser	15

Förord

Habiliterings- och hjälpmedelsförvaltningens vision är att stärka ett gott liv utifrån egna val. Vi ska med professionella insatser göra livet mera möjligt för barn, ungdomar och vuxna med varaktig funktionsnedsättning. I samarbetet mellan Forsknings- och utvecklingsenheten och verksamheterna sker en ständig granskning av rådande metoder och prövning av nya för att kontinuerligt förbättra kvaliteten i olika habiliteringsinsatser.

Forsknings- och utvecklingsenheten har ansvar för att driva och utveckla kunskap utifrån det kunskapsbehov som finns inom förvaltningen, allt i enlighet med uppdraget: utveckla ny kunskap inom habiliterings- och hjälpmedelsområdet, sprida kunskap om funktionsnedsättning, skapa en kultur av kritiskt och vetenskapligt tänkande, stimulera och stödja systematisk kunskaps- och kompetensutveckling.

Dessa olika delar i uppdraget kombineras i de forsknings- och utvecklingsarbeten som genomförs och redovisas som FoU-rapporter. De utgår från en frågeställning i praktiken, som relateras till aktuell forskning och erfarenhet och leder vidare till en studie på vetenskaplig grund. En viktig del i arbetena är att visa hur resultaten kan användas och kommuniceras i verksamheten för att på så sätt bidra till kunskapsutvecklingen. Här är stödet från ledningen en grundläggande förutsättning.

Det kritiska tänkandet utvecklas. Den praktiska erfarenheten värderas gentemot generell kunskap/forskning och förståelsen för praktiken växer. För kunskapsområdet habilitering, rehabilitering och hjälpmedel innebär varje rapport ett bidrag till evidensbaserad praktik.

Habiliterings- och hjälpmedelsförvaltningen i Region Skåne har sedan år 2009 bedrivit mentorsverksamheten *Unga Mentor* i samverkan med brukarföreningen Unga Funkisar f.d. Unga RBU:are (Region Skåne, 2012). Sedan 2011 har en betydande del av verksamheten finansierats av Arvsfonden. Barn- och ungdomshabiliteringen (Bou), Syn-, hörsel- och dövverksamheten (SHD) och Vuxenhabiliteringen (Vux) arbetar verksamhetsövergripande och bildar tillsammans med FoU-enheten en styrgrupp. Projektledare är sjukgymnast Helena Rydberg och en av de drivande krafterna i projektet är Björn Jönsson från Unga Funkisar, Skåne.

Efterhand publiceras rapporter om projektet. Tidigare publikationer är FoU-rapport 2/2013 *Upplevelse av kurs för blivande mentorer med autismspektrumtillstånd - en utvärdering inom projektet Unga Mentor*, FoU-rapport 10/2012 *Unga Mentor - ett utmärkt stöd. Avrapportering 2011* och FoU-rapport 5/2011 *Unga Mentor - en utvärdering av mentorskursen*.

Unga Mentor har presenterats av Björn Jönsson och Helena Rydberg på Ungdomsstyrelsens rikskonferens i Stockholm november 2012, på Barn- och ungdomshabiliteringarnas kvalitetsdagar i Umeå maj 2012 och på Vuxenhabiliteringens nationella konferens i Göteborg september 2011.

I föreliggande arbete har de första avslutade mentorskapen utvärderats. Utvärderingen har genomförts av fil dr Stine Thorsted vid FoU-enheten. Vi riktar ett tack till de unga vuxna och ungdomar som deltagit i intervjuundersökningen för att de har delat med sig av sina upplevelser och bidragit till att vi kan utveckla en insats i förvaltningen. Vidare vill vi tacka Helena Rydberg och kurator Eva Jönsson som har lämnat värdefulla synpunkter på arbetet, liksom kollegerna vid FoU-enheten.

Malmö i maj 2013

Kerstin Liljedahl
Leg psykolog, fil dr
Forsknings- och utvecklingschef

Bakgrund

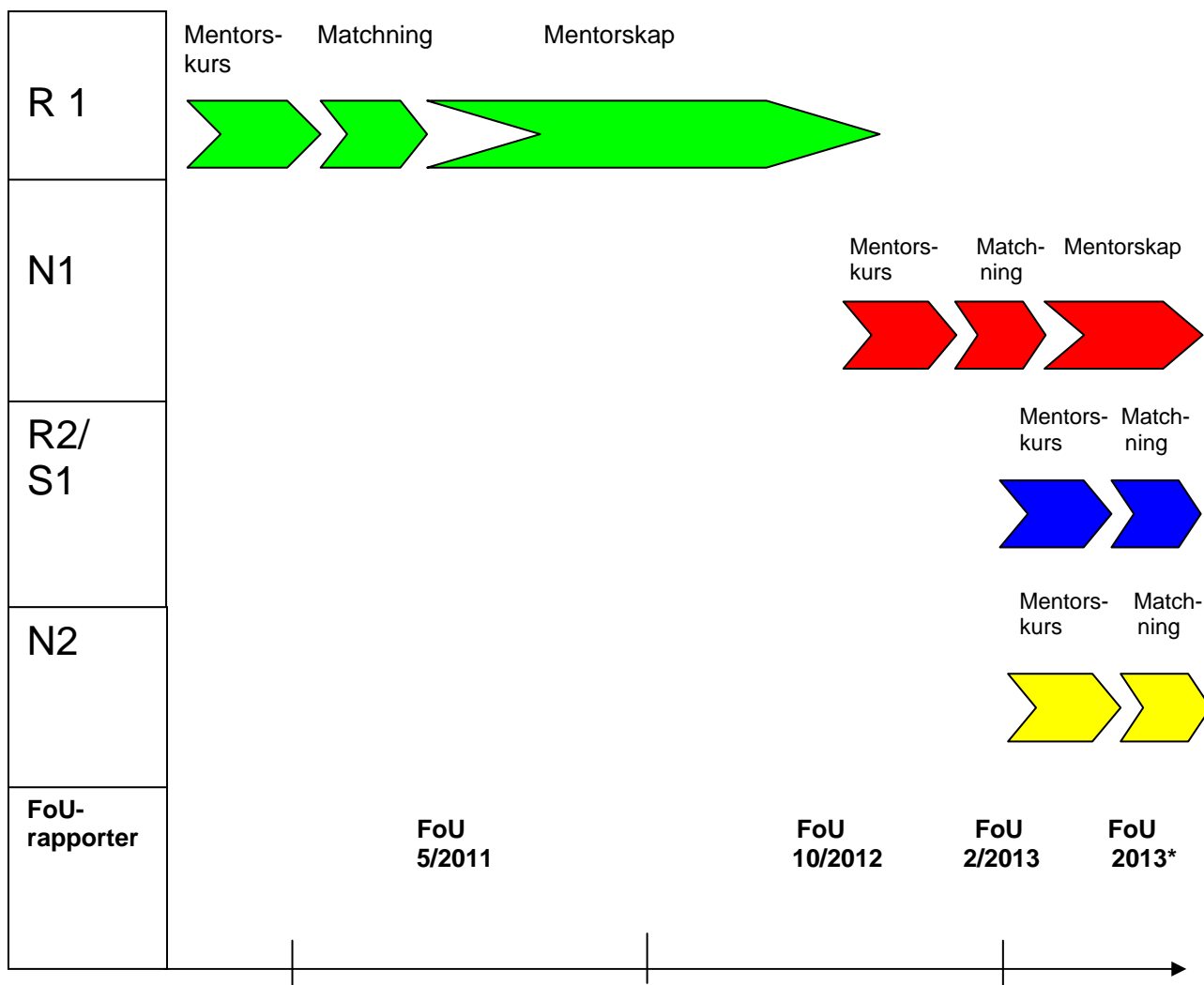
Ungdomsstyrelsen redovisar i rapporten *Fokus 12. Livsvillkor för unga med funktionsnedsättning*¹ (2012) en dyster statistik som visar att ungdomar med funktionsnedsättning upplever sig ha sämre livskvalitet och hälsa än övriga ungdomar. De har det sämre inom områden som utbildningsnivå, nöjdhet med sin skolsituation och utbildning, trygghet i skolan samt ekonomi och arbets-situation. De är i högre grad utsatta för hot om våld, våld och kränkande be-handling och de är oftare missnöjda med sina sociala relationer och har en mör-kare syn på framtiden. De upplever i lägre grad än övriga att de har inflytande över sitt eget liv och de deltar i fritidsaktiviteter i mindre utsträckning än övriga unga. Ungdomsstyrelsens rapport lyfter fram Habilitering & Hjälpmedels men-torsverksamhet *Unga Mentorer* som bra exempel på en stödinsats som kan stär-ka ungdomars väg in i vuxenlivet samt öka deras hälsa och delaktighet. En men-tor kan visa nya vägar och ge inspiration när adepten ska välja utbildning och framtida sysselsättning eller när det gäller att våga sig på nya fritidsintressen. En mentor kan vara ett socialt stöd och ett trevligt sällskap.

I *Unga Mentorer* är en ung vuxen med en funktionsnedsättning mentor för en yngre adept med samma eller liknande funktionsnedsättning. Mentorn delar med sig av sin erfarenhet, är en förebild och en inspirationskälla och får sam-tidigt möjlighet att utvecklas genom mentorsrollen. Mentorn har en unik egen-skap som professionella och föräldrar oftast saknar. De vet av egen erfarenhet hur det kan vara att växa upp med en funktionsnedsättning.

Mentorsbegreppet som tillämpas i mentorsverksamheten är att likna vid det som Parsloe och Wray (2002:101) kallar samhällsmentorn, dvs. när en person ”agerar som vän, sakkunnig, rådgivare eller vägledare åt individer i en mängd olika si-tuationer där vederbörande kan vara missgynnad eller befinner sig, eller kan komma att hamna i en svår situation”. Samhällsmentorn beskrivs som en person som ofta har varit i samma situation som adepten (ibid: 141). Innehållet i men-torsprogram syftar till att förändra eller förbättra adeptens situation och program-met kan vara mer eller mindre styrt. Adepter och mentorer inom *Unga Mentorer* definierar själva utifrån de överordnade målsättningarna i programmet hur inne-hållet i deras mentorsverksamhet ska se ut.

Fyra mentorskurser har fram till början av 2013 initierats av förvaltningen. Kur-serna riktades till personer med rörelsehinder (R1), personer med autismspekt-rumtillstånd (neuropsykiatrisk funktionsnedsättning) (N1 och N2) och till perso-ner med rörelsehinder samt personer med synnedsättning (R2/S1). Mentorerna genomgår först en mentorskurs, sedan matchas de med adepter och är sedan mentorer och mottar handledning. Under 2010, 2011 och 2012 har sammantaget 19 personer genomgått mentorskurser.

¹ Rapporten bygger på Ungdomsstyrelsens enkätundersökning 2012 samt SCB:s Undersökningar av levnadsförhållanden (ULF) 2008-2012. I den förra undersökningen är populationen 16-25 år och svarsfrekvensen är 52 %. I den senare är populationen 16-29 år och svarsfrekvensen är 64 %. 16 % av undersökningarnas 2251 respektive 5234 deltagare anger att de har någon form av funk-tionsnedsättning och det är svar från dessa grupper som redovisas i rapporten (Ungdomsstyrel-sen, 2012: 34).

Figur 1. Mentorsverksamhet och utvärderingar

Förklaringar:

*= Föreliggande arbete.

R1= Rörelsehinder grupp 1.

N1 =Neuropsykiatrisk funktionsnedsättning grupp 1.

R2/S1= Rörelsehinder grupp 2 samt synnedsättning grupp 1.

N2=Neuropsykiatrisk funktionsnedsättning grupp 2.

Det föreliggande arbetet utvärderar den första omgångens mentorsverksamhet (R1). Kursledarnas/handledarnas individuella kontakter och uppföljningar med mentorerna har gett indikationer på att flera av mentorsrelationerna inte fungerade optimalt. Med anledning av detta har vissa justeringar gjorts i det stöd som ges till de efterföljande mentorsgrupperna. I projektgruppen har man frågat sig om man utifrån den första mentorsgruppen kunde dra lärdomar av hur mentorer och adepter upplever matchningen mentor och adept. Detta undersöks bland annat vidare i föreliggande arbete.

Syfte

Syftet är att utvärdera hur deltagarna i den första omgångens mentorer och adepter upplever att vara mentor respektive adept och hur de anser att relationen mellan dem har fungerat. Följande frågeställningar undersöks:

- Finns det kontinuitet i kontakten mellan mentor och adept under den tid verksamheten var beräknad att pågå?
- Hur har mentor och adept hållit kontakten?
- Vilka hinder beskrivs för att upprätthålla kontakten?
- Upplever mentorer och adepter mentorsverksamheten som givande?
- Hur beskrivs innehållet i mentorsverksamheten?
- Upplever mentorer och adepter att deras mentor eller adept passade till dem?

Metod

Beskrivning av insatsen

Ungdomar och unga vuxna med funktionsnedsättningar har via brukarorganisationer samt Vux, Bou och SHD tillfrågats om de velat delta i *Unga Mentorer*. Medarbetare med kunskap om målgrupperna inom Vux, Bou och SHD var med om att rekrytera mentorerna, utbilda de blivande mentorerna, matcha dem med adepter och ge dem handledning under tiden mentorsverksamheten pågick. Matchningen skedde på grundval av intervjuer om förutsättningar för att bli adept respektive mentor samt om intressen och önskemål gällande en kommande mentor eller adept. I matchningen vägdes även praktiska omständigheter som geografiskt avstånd mellan mentors och adepts bostäder in. Under den period som mentorsverksamheten pågår stödjer kursledarna mentorerna genom handledning i grupp. Mentorerna, som stödjer adepter på sin fritid, kompenseras ekonomiskt helt och hållet för resor och upp till 100 kronor per träff för aktiviteter. I samverkan med mentorerna har det bildats en Facebooksida och en hemsida, www.ungamentorer.se, för mentorer och adepter i mentorsverksamheten.

Mentorerna i den första mentorskursen inom förvaltningen har under hösten 2010 och våren 2011 deltagit i en utbildning med åtta träffar à två timmar, som bygger på modifierat material hämtat från Uppsala (Habiliteringen Uppsala, RBU och Arvsfonden, uå). Teman som togs upp var bland annat mentorsrollen, relationer, kommunikation, förtroende samt etik och moral. Kursen leddes av två av Habilitering & Hjälpmedels kuratorer. Efter avslutad kurs har mentorerna tilldelats en adept. Adept och mentor har muntligt och skriftligt informerats om att mentorsverksamheten enligt planen skulle fortlöpa under ett år med ca tio träffar. För de sex mentorspar som bildades med mentorer från den första mentorskursen innebar det träffar under en period från sommaren/hösten 2011 till sommaren/hösten 2012.

Materialinsamling

Undersökningen bygger på kvalitativa intervjuer. De är semistrukturerade (Kvale, 1997) och utförda via telefon. En semistrukturerad intervju innebär att vissa teman för intervjun är bestämda på förhand och att intervjuaren med sina

följdfrågor försöker närma sig intervjupersonens perspektiv. Följdfrågor ställdes enligt Kvalens metodik (1997:134) vanligtvis när intervjupersonen svarade kortfattat eller när det personen sa på något sätt framstod motsägelsefullt eller oklart.

Varje telefonintervju tog mellan 20 och 35 minuter. De genomfördes av en person som var tränad i kvalitativ intervjuetodik och som samtidigt var okänd för intervjupersonerna. Svaren noterades under tiden intervjun pågick. Intervjuerna företogs under perioden oktober 2012 till januari 2013.

Deltagare

Sex mentorspar ingick i gruppen (R1), sammantaget tolv personer. En av dessa kontaktades inte eftersom personen i fråga enligt kursledaren var svårt sjuk. De övriga elva informerades om undersökningen per brev eller e-post. Trots upprepade försök till kontakt via mejl, brev, telefonsamtal och SMS gick det inte att nå fram till fem av de elva personerna. Sex personer intervjuades slutligen, varav tre mentorer och tre adepter.

Mentorerna är mellan 20 och 35 år gamla. Adepterna är mellan 13 och 20 år gamla. Sammantaget representerade intervjupersonerna fem av de sex mentorspar som ingick i den första gruppen. Intervjupersonerna har alla någon form av rörelsehinder.

Etiska överväganden

Deltagarna informerades skriftligt och muntligt om syftet med undersökningen och även föräldrarna till de adepter som var under 18 informerades om undersökningen. I kontakten med intervjupersoner betonades frivillighet och anonymitet i undersökningen. Inför intervjun informerades deltagarna om att de i den kommande publikationen skulle avidentifieras. Avidentifikationen innebär bland annat att det inte framgår vilken adept en mentor har haft och att mentorer och adepters kön kan ha ändrats i framställningen.

Analys

Analysen är kvalitativ och beskrivande, dvs. att resultaten redovisas genom att beskriva hur deltagarna svarar som helhet på frågorna samt vilka variationer som finns mellan deltagarna. För vissa frågeställningar analyserades materialet i viss mån i en fenomenologisk process som kallas för *meningskondensering*. Metoden innebär att innebörden i det intervjupersonerna uttrycker koncentreras i alltmer väsentliga innebörder i förhållande till studiens frågeställningar (Kvale, 1997:177).

Resultat

Kontinuitet och kontakt

Intervjuerna visar att tre av de fem mentorsparen har upphört med sina träffar efter ett fåtal gånger. I ett av dessa fall uttryckte adepten besvikelse och tyckte att ansvaret för att träffas felaktigt lagts på henne. Från mentorernas sida kunde det handla om att adepten verkade ointresserad, inte hade tid att träffas eller var svår att få kontakt med, men det fanns även självkritik i deras funderingar och

likaså erfarenheter av att det var svårt att få uppdraget att gå ihop med livssituationen i övrigt. Ett av mentorsparen har träffats färre än tio gånger men haft frekvent kontakt via mejl och SMS. Ett annat av de fem undersökta mentorsparen har enligt en deltagare träffats oftare än de tio gånger som avtalats. De två sistnämnda mentorsparen har fortsatt att ha kontakt även efter projekttidens slut.

Deltagarna anger att de har träffats hemma i bostaden, på café eller på bio. Utöver dessa träffar nämner deltagarna även att de har haft kontakt via Facebook och SMS. I ett fall där mentor och adept bor långt ifrån varandra beskrivs SMS-kontakten som frekvent och central för att upprätthålla mentorsrelationen.

Hindren för att upprätthålla kontakten beskrivs som ointresse från adepten eller mentorn, bristande ekonomiska möjligheter att betala resor, tidsbrist samt långa avstånd. En adept anser, att information om att mentorn skulle ha ansvaret för att upprätthålla kontakten och att ersättning skulle utgå för resor till adepten inte hade gått fram till mentorn.

Mentorernas upplevelser

Trots att mentorerna inte alltid upplever att mentorskapet har varit lätt att upprätthålla, anser två av de tre mentorerna att det varit givande att vara mentor och den tredje påpekar att det varit givande att gå på mentorskursen. En av dem säger angående värdet av att vara mentor: "Det betyder något att ha betydelse för en adept" och en annan säger: "Det är kul att hjälpa till och ställa upp utan för sitt jobb". En uppger att han har antagit rollen som mentor för en annan person som han känner.

Två av mentorerna betonar i intervjun betydelsen av att fler personer ges tillfälle att få en mentor. En av dessa säger:

Vi har enorm kunskap, det är en kunskap man inte kan läsa sig till i en bok, men det är en enorm kunskap som är väldigt viktig. Den är viktig att ta vara på – den måste levas. Ingen arbetsterapeut kan läsa sig till den.

Intervjupersonerna betonar den sociala funktionen i mentorsrelationen. De uttrycker att det är ett tillfälle till socialt umgänge, samtidigt som de visar medvetenhet om att adepten ska vara i centrum i samtalen. Skillnaden mellan rollen som kompis och rollen som mentor kan vara svår att upprätthålla för mentorerna. Som mentor har man ett ansvar för att stötta adepten och låta denne vara i centrum, vilket man inte har som kompis där relationen inte är styrd av sådana hänsyn. Skillnaden mellan rollerna är enligt en deltagare inte minst svår att upprätthålla, när personerna är nära varandra i ålder och de sedan tidigare har ett delat socialt umgänge. Personen funderar vidare över svårigheterna med att skilja på rollerna, t.ex. vid användning av Facebooks personliga statusuppdateringar.

Det framgår av intervjuerna att mentorn kan spegla sig i adepten:

Om man jämför sig med honom.... Jag var mycket längre i hans ålder. Det kändes dumt att säga "när jag var i din ålder kunde jag själv [.....]". Det vore synd. I stället kan man säga. "Det här har jag lärt. Det kan du också lära dig".

Mentorn beskriver här hur han genom sitt sätt att agera och förmedla erfarenheter kan inspirera adepten. Citatet visar att mentorn ser sig själv som en förebild och även genom sitt agerande uppnår en bekräftelse.

Två av mentorerna tycker att de passat bra med sina adepter och förmedlar att det generellt i matchningen är viktigt att utgå från personlighet och personliga intressen. En av mentorerna upplevde att det är viktigt att mentor och adept har samma kön.

Adepternas upplevelser

Två av adepterna upplever att de har passat bra ihop med sina mentorer och är nöjda med deras insats. Den ene förklarar: ”Vi pratade om allt möjligt, om vad som händer nu, familjen och vad som händer senare. Det var givande samtal”. Den andre beskriver det som ”kul”. En av adepterna säger att han upplever sin mentor som en trevlig person men att han är besviken över mentorns insats och därför inte uttalar sig om huruvida de har passat ihop.

Adepterna ser i huvudsak mentorn som en kompis och mentorn har en social funktion. En av adepterna säger: ”Vi hade mest trevligt och kul. Det är inte att man lär sig något”. En annan betonar stödfunktionen och förklarar att mentorn ger praktiska råd och råd för bättre självförtroende vid problem i skolan. En av deltagarna säger: ”Det är en trygghet. Man kan fråga om det behövs”.

Diskussion

Metoddiskussion

Det är att föredra att träffa intervjupersonerna personligen framför att intervjua dem via telefon. Försök gjordes att träffa mentorerna när de var på uppföljningsbesök på verksamheterna, men uppföljningarna ställdes in på grund av att för få personer kunde komma. Detta blev avgörande för förfaringssättet med telefonintervjuer.

I undersökningen har mentorsrelationen ibland endast beskrivits av antingen mentor eller adept och det innebär att andrahandsuppgifter återges på vissa ställen i arbetet. Det hade varit att föredra att få intervjua alla de deltagande i gruppen, så mentors och adepts beskrivning av relationens kvalitet och kontinuitet kunde jämföras.

Människor som får stöd av en organisation som Habilitering & Hjälpmedel är alltid i någon form av beroendeställning till organisationens medarbetare. Vid interna utredningar finns det alltid risk att intervjupersonernas utsagor påverkas av detta. I föreliggande arbete har denna risk minimerats genom att en för deltagarna okänd person har intervjuat dem och genom att intervjupersonernas aidentifikation i rapporten har betonats. Resultatet visar också att både ris och ros har kommit fram på ett sätt som inte tyder på en skönmålning av mentorsrelationen gentemot intervjuaren.

Det är endast hälften av det aktuella projektets mentorer och adepter som har deltagit i undersökningen. De som valt att delta kan ha uppfattningar som inte delas av dem som avstått från medverkan.

Resultatdiskussion

Mentorsverksamheten *Unga Mentorer* kan ge bättre förutsättningar för ökad livskvalitet för personer i en grupp som statistiskt sett är socialt och ekonomiskt utsatt (Ungdomsstyrelsen, 2012). Resultaten visar att de intervjuade mentorerna beskriver sin roll som mentorer i överensstämmelse med de målsättningar som projektet har. De visar samtidigt att det för en del av mentorsparen inte finns den önskade kontinuiteten.

Två av de fem mentorsparen har uppfyllt kriterierna om att träffas tio gånger under ett år och i dessa fall har man även fortsatt att träffas efter det årets slut. Också i de fall där mentorerna inte har haft kontakt med adepten hela året och de sällan träffats beskriver mentorerna i undersökningen det som givande att vara mentor. Mentorerna uppskattar dessutom förberedelserna inför mentorskapet, dvs. att gå kursen och träffa andra blivande mentorer. Adepterna drabbas hårdare när relationen till mentorn fallerar.

Relationer i en mentorsverksamhet som *Unga Mentorer* kommer alltid att utveckla sig olika. Mentorerna är individer som vill ta sig an uppgiften på skilda sätt. Förvaltningen kan emellertid arbeta för att se över stödet till mentorerna och strukturerna för mentorsverksamheten för att öka förutsättningarna för att relationerna i mentorsparen och innehållet blir berikande för deltagarna. Ett specifikt område som förvaltningen kan arbeta vidare med är att tydliggöra den metodik som mentorn kan använda för att ge adepten stöd. Det kan t.ex. vara att hjälpa adepten att sätta upp och utvärdera mål av olika slag i vardagen (se t.ex. Parsloe och Wray, 2002: 141-145). Ett annat område som kan utvecklas är att öka tillhörigheten som mentor och adept genom att skapa gemensamma aktiviteter inom mentorsprogrammet.

Det kan konstateras, att handledarnas/ kursledarnas uppfattning av att den varierande kvaliteten i den första omgångens mentorsverksamhet stämmer med undersökningens resultat, och de har redan tagit en del initiativ för att förbereda mentorerna och för att stödja dem ytterligare när det känns tungt att vara en stöttepelare.

Slutsatser

Hur har mentorer och adepter upplevt mentorsverksamheten? Det finns både positiva och negativa erfarenheter. De flesta i undersökningen betonar de positiva aspekterna. Adepterna beskriver de sociala aktiviteterna och sällskapet som positivt liksom att de uppskattar att kunna lära av mentors erfarenheter och få stöd som kan ge en ökad självkänsla. Även mentorerna tar upp de sociala aspekterna som betydelsefulla och de tycker det är positivt att vara ett stöd för en yngre person.

För en del av mentorerna har det varit svårt att upprätthålla kontinuiteten i mentorskapet genom tio träffar fördelade på ett år. De flesta har dock utöver träffarna haft kontakt via sociala medier, telefon och mejl. Hindren för att upprätthålla kontakten beskrivs som ointresse, bristande ekonomiska möjligheter att betala resor, tidsbrist samt långa avstånd. De negativa upplevelsorna som tas upp av adepter och mentorer hänger till stor del ihop med den bristande kontinuiteten i relationen.

Utifrån materialet finns inget entydigt svar på vilket matchning av mentor och adept som är att föredra. De flesta i undersökningen tycker att de har passat bra ihop med sin mentor eller adept och de anser att personliga önskemål och intressen bör gå före karakteristika som kön, ålder eller funktionsnedsättning. En av mentorerna menar dock att mentor och adept bör vara av samma kön.

Det geografiska avståndet mellan mentor och adept kan ha betydelse för kontinuiteten i mentorsrelationen men det behöver inte ha det. I materialet finns exempel på att en mentor och en adept som bor nära varandra har svårt att upprätthålla kontakten medan en mentor och en adept som bor långt ifrån varandra lyckas upprätthålla relationen via telefon, mejl och sociala medier.

Förbättringsområden

Habilitering & Hjälpmedels kursledare/handledare har till stor del lyckats förmedla målsättningarna med *Unga Mentorer* och i flera avseenden gett bra förutsättningar för mentorerna att stötta adepter. Följande områden skulle dock kunna utvecklas:

- Betona betydelsen för mentorn av att ta kontakt och upprätthålla kontinuiteten i mentorskapet, bland annat i utformandet av ett kontrakt.
- Se över innehållet i kontraktet utifrån mentors och adepts perspektiv.
- Tydliggöra reglerna för ekonomisk kompensation för resor gentemot mentorn.
- Öka aktiviteter som kan ge mentorer och adepter en känsla av engagemang och tillhörighet i gruppen och i mentorsrelationen.
- Lära mentorn metodik för att stödja adepten i att uppnå sina mål och utveckla sitt liv i önskad riktning.
- Stötta mentorerna ännu mer i att upprätthålla skillnaden mellan rollen som kompis och som mentor.

Implementering

Resultaten presenteras i *Unga Mentorer*s projekt- och styrgrupp och diskussioner kommer fortsatt att föras med involverade kursledare och handledare om hur stödet till mentorerna kan förbättras.

Referenser

FoU-rapport 10/2012 *Unga Mentoror – ett utmärkt stöd. Avrapportering 2011.*
Av H. Rydberg. FoU-enheten, Habilitering & Hjälpmedel, Region Skåne.

FoU-rapport (kort) 5/2011 *Unga Mentoror – en utvärdering av mentorskursen.*
Av A. Andersson. FoU-enheten, Habilitering & Hjälpmedel, Region Skåne.

FoU-rapport 2/2013 *Upplevelse av kurs för blivande mentoror med autismspektrumtillstånd - en utvärdering inom projektet Unga Mentoror.*
Av P. Laitinen. FoU-enheten, Habilitering & Hjälpmedel, Region Skåne.

Kvale, S. 1997. Den kvalitativa forskningsintervjun. Lund: Studentlitteratur.

Habiliteringen Uppsala, RBU, Arvsfonden. Uå. Mentorskola.

Parsloe, E. & Wray, M. 2002. *Coaching & mentorskap. Praktiska metoder för bättre lärande.* Jönköping: Brainbooks.

Ungdomsstyrelsen. 2012. *Fokus 12. Livsvillkor för unga med funktionsnedsättning.* Ungdomsstyrelsens skrifter 2012:3. Stockholm.

<http://www2.ungdomsstyrelsen.se/butiksadmin/showDoc/ff8080813b39586c013b650795aa0015/wwwFokus12Version2.pdf>

Hemsidor

Region Skåne (Sidan uppdaterad 2012-09-28) *Unga Mentoror.*

<http://www.skane.se/barnhab/ungamentorer>. Uppgift hämtad 2013-02-22.